

1

William Wisting torkas suupilli sahtlisse ja lükkas roheliste kaanetega toimikute kõrge kuhja eemale, et saaks jalad kirjutuslauale tõsta. Ta nõjatus tooli seljatoele ja suunas pilgu Larviki fjordile. Brannvaktsgate tänava politseimaja kolmanda korruse kabinetist oli Stavernisse kaheksa kilomeetrit, ja heal päeval nagu täna paistsid kätte ka Svenner ja sealne tuletorn. Fjord oli täis purjekaid ja paate ning rannad täitusid rahvaga.

Wisting heitis pilgu kellale ukse kohal. Kümne pärast kaks. Varsti saab ukse lukku keerata ja suvepuhkusega alustada. Ta kallaskaknalaual seisva kohvimasina kannust endale viimase tilga ja tõmbas aparaadi juhtme seinast välja. Suupill ja see vana Moccamaster olid kuulunud tema kabineti püsivara hulka kõik need 18 aastat, mis ta kriminaalpolitseis oli töötanud.

Ringkirjade hunniku alt paistev reisibüroo kataloogi serv tuletas Wistingule meelde, et ta oli kavatsenud üllatada Ingridit nende 20. pulma-aastapäeva puhul reisiga Rooma. Maagilise kuupäevani oli jäänud vaid kolm nädalat, kuid sõit oli ikka veel tellimata. Ta hakkaskaknalaual alt reisibüroo neiu otsenumbrit otsima, aga samal hetkel kostis mobiiltelefonist kaks piiksu. Nils Hammer teeb vist nalja. Wistingu nägu venis aga naerule, kui ta nägi, et sõnum tuli tütrelt: *Olen Prabas. Kõik on hästi! Line.* Nii et Euroopa rongi kuupilet, mille ta lõpuks oli nõustunud Linele ostma, oli tüdruku sinna viinud.

Wisting vaatas uuesti seinakella ja nentis tüdinult ohates, et mobiilil kellaga võrreldes jäi see minuti jagu maha ja käekellaga võrreldes käis minuti ette. Tuleb kas õppida ühte õigeks seadma või sellistest pisi-asjadest tingitud ärritushetkedega ära harjuma.

Rooma ja reisibüroo peavad ootama. Wisting võttis ühte kätte toimikupaki, teise kohvitassi ja läks. Talle ei meeldinud hiljaks jääda, eriti veel koosolekule, mille oli ise kokku kutsunud.

Nils Hammer oli juba kohal. Kui Wisting sisse astus, tõmbas sõber kirjutusplokist enda ees lehe ja kortsutas kokku.

„Kaks tundi puhkuseni,“ lausus Nils Hammer.

„Jah. Ja kaks tundi, kuni need siin teisele lauale maanduvad,“ vastas Wisting toimikuid lauale lajatades.

„Oh kui tujukad me täna oleme, mis.“

„Jah, see käib närvidele!“ Wisting kohendas lehti, mis olid kokkupõrkel lauaga välja vajunud, ja jätkas. „Aga sina oled ikka sama armas. Rõõmustad haši pärast, mille eile kätte saite? Hea töö muide.“

Nils Hammer noogutas, aga lehvitas tõrjuvalt.

„Kõik pole sama meelt.“

„Ei ole või?“

„Eilse poisi vanemad,“ selgitas Hammer. „Neid ajas täiesti endast välja, kuidas poissi oli koheldud, ja enne nad ära ei läinud, kui olid mul näo täis sõimanud. See neid üldse ei huvitanud, et nende tattnina on libedale teele sattumas. On aga inimesed.“

Wisting muigas kõveralt selle masendunud pahvatuse peale, andes märku, et mõistab, mida narkojuhtumite uurija silmas peab, aga pidi sisimas tunnistama, et saab ka tolle poisi vanematest väga hästi aru. Hammeri tööfilosoofia järgi tuli võitluses narkokuritegevusega teha noorte esimene kohtumine politseiga võimalikult ebameeldivaks. Muu hulgas tähendas see, et kõik Hammeri kinni võetud isikud pidid end alasti võtma, taguotsa upakile ajama ja kannikad laiali tõmbama, et Hammer saaks vaadata, ega karvad juhuslikult suunaga sissepoole ole. Kui on, siis võib see tähendada, et pärasoolde on torgatud narkootikumid. Kahjuks ei olnud enamikul neist noortest, keda Nils narkoärist eemale peletas, jalge vahel üldse eriti karvu.

Lisaks kehaavauste kontrollile vaieldi jaoskonnas ja väljaspool seda teistegi Nils Hammeri meetodite üle. Sellegipoolest oli tema positsioon narkorühmas igati kindel. Kätte saadud narkootikumide koguse, kurjategijate tabamise ja ülestunnistuste poolest oli ta

kõigist peajagu üle. Tänu sellele vaadati tema meetoditele veidi läbi sõrmede, kuid vahel oli Nils lubatu piirile ohtlikult lähedal.

Täpselt kell kaks astus otsustaval sammul sisse pikajalgne Torunn Borg. Nils Hammer heitis pilgu naise sirgele seljale ja istus. Esmapilgul justkui ei kutsunud Torunn Borgi sõnakuulmatud helepruunid juuksed ja kahvatud mittemidagiütlevad näojooned mehi talle järele vaatama, kuid naise ilu peitus silmades. Seda erilist helki, mis nagu andis märku, et tavalise välimuse taga on väikesed saladused, võis märgata alles mingi aja pärast.

Wistingu jaoks oli Torunn Borg pigem Hammeri täielik vastand. Naine tegi kõike läbimõeldult. Ta oskas õpikureeglid päriselus toimima panna ning andis uurimisrühmale kohe kindlasti palju juurde. Sageli mõtles Wisting, et kui see kahe lapse lahutatud ema oleks olnud oma eluga teises olukorras ning poleks esikohale seadnud lapsi ja peret, siis oleks vägivallakuritegude uurimise osakonda juhtinud tema, mitte Wisting. Mehele oleks see hästi sobinud. Karjääriredelil turnimine teda ei huvitanud. Praegusele kohale olid teda aidanud ametialased oskused ja huvi oma töö vastu, mitte soov ülemuseks saada. Tema jaoks oli tähtsam, et töö saaks tehtud, mitte see, kes seda juhib.

„Kas sinu informaatoritelt on mingit uut infot?“ küsis Torunn Borg, kui oli Nils Hammeri kõrval istet võtnud.

„Ei. Küllap selle röövi uurimine läheb arhiivi kirjaga „lõpetatud vähese info tõttu kurjategija kohta“,“ vastas Hammer, proovides paberipallikesega tabada korktahvlile kinnitatud fotot avatud tagaustega rahaautost.

Wisting noogutas, kuid see mõte talle ei meeldinud. Silme ette kerkis pilt, kuidas kriminaalsetes ringkondades miljonid narkootikumide, alkoholi, sigarettide ja relvade vastu vahetatakse. Röövitud raha imetakse spiraali, kus taolised tehingud annavad suuremat tulu, ja kapitaliinvesteeringuteks illegaalsetele turgudele. Sellised elavad kujutlused andsid töötamiseks indu juurde, tänu neile võis ta vabalt oma laupäevaõhtuid teinekord naise ja laste asemel ka narkodiilerite ja vägivallatsejatega veeta.

Mõttelõnga katkestas garaažist väljuva politseiauto sireen. Kaks politseikõrgkooli suvepraktikanti olid ilmselt saanud nii põneva

ülesande, et see nõudis täielikku panustamist. Nende pärast Wisting peaaegu lootis, et seal on midagi enam kui suveturist, kes on võtmed autosse jättnud, või selle päeva esimene maani täis joodik Farrise järve äärses pöögimetsas.

„Kuhu me jõudnud oleme?“ küsis ta alustuseks.

„Puhkusele,“ kostis Hammeri poolt ruttu.

„Tore. Aga kuidas me edasi pääseksime?“

„Mina ei ole kindel, et mingi tee üldse edasi viib,“ lausus Torunn Borg. „Minu meelest oleme vaadanud iga kivi alla ja järginud iga viimast kui juhtlõnga.“

„Sellegipoolest võtaks õige kokku selle, mis meil praegu olemas on,“ ütles Wisting, püüdes olla veidi optimistlikum, kui ta tegelikult oli.

Kokkuvõtte kukkus ikkagi välja selline, nagu tema sisemine realist oligi kartnud. Uurimine liikus lõpetamise poole. Pärast koosolekut jäi Wisting üksi koosolekuruumi seisma. Ta hakkas tahvlilt maha võtma fotosid ja märkmeid professionaalsest raharöövist ja sellele järgnenud põgenemisest. Röövlite oskusi illustreeris foto Larvikist kahekümne kilomeetri kaugusel 40. riigimaantee ääres puhkeplatsil maha põlenud Chryslerist. Teade auto põlemisest jõudis politseini üheksa minutit pärast häiret röövi kohta ning juhtis kõik operatiivjõud sinna lootuses röövlid ümber piirata. Seitse minutit hiljem tuli uus tulekahjuteade. Seekord põles samas suunas veel kaugemal Steinholti juures üks Audi.

Wisting heitis fotod järsu käeliigutusega pappkasti, justkui näidates, kui ärritunud ta on. Autopõlengud riigimaantee ääres olid olnud pettemanööver. Röövlid kihutasid oma miljonitega hoopis teisele poole ja suitsusammas ühes Brunlanesi metsatukas, mis osutus autopõlenguks Ullebergi mõisa juures, köitis politsei tähelepanu alles siis, kui Lågendaleni tulekahjud kustutatud said. Tegelik põgenemisauto oli olnud fotolt paistev mahapõlenud Chrysler Voyager, mille söestunud jäänused vedelesid samuti tuleroaks langenud 1000-aastase Ullebergi tamme ääres. Varem tüvele kinnitatud metallplaat, kus oli kirjas, et puu on looduskaitse all, lebas maas koos 19 tühja metallkohvriga.

Ullebergist oli põgenemine edasi läinud ranniku suunas. Viimati nägi röövleid üks itsitav paarike. Skråvika rannal varju jääva kalju juurest olid nad märganud suurel kiirusel lähenevat valget Audit, mis peatus veepiiril. Kolm kombinesoonis meest olid kivisele rannale tõmmatud paati tõstnud viis musta prügikotti. Paarike oskas paadiga minema sõitnud meeste kohta öelda vaid seda, et *võib-olla* oli üks neist välismaalane. Kui hilja õhtul Skråvikasse jõuti, oli auto läinud, kuid maas olid näha ühe auto ja ühe mootorratta jäljed. Paat leiti samal ööl Tønsbergi lähedalt Aulielva jõelt põlenuna.

Wisting hakkas tahvililt just maha tõmbama fotot nõlval vedelenud tühjust padrunihülsist, kui sisse astus Eskild Anvik.

„Ah siin sa oledki,“ lausus ülemus. Tema ilme oli tõsine ja tundus, nagu otsiks mees õigeid sõnu.

„Jah, aga mitte kauaks,“ vastas Wisting ja taipas samas, et jaoskonna juht ei tulnud talle head puhkust soovima.

„Kas sul nädalavahetuseks on plaanid tehtud?“

„Jah, nii nädalavahetuseks kui ka järgmiseks kolmeks nädalaks.“ Wisting jäi vait. Ta taipas, et midagi on juhtunud. Midagi tõsist. Midagi, mis tähendab, et suvine puhkus ei tule selline, nagu ta oli mõelnud.

„Aga kõike saab ümber mängida,“ jätkas ta naeratades ja kõhus hakkas kripeldama, nagu ikka, kui ta aru sai, et tulemas on suur kriminaalasi. Politseinikuks oli Wisting hakanud seepärast, et teha teoks poisipõlve unistus, mida hoidsid elus just taolised ettearvamatud silmapilgud.

„Saad sa Stavernisse kaasa tulla?“ küsis ülemus. „Sealt leiti laip.“

2

Vilkurite ja sireenidega sõit läbi väikese suvituslinna keskuse viis Wistingule tuttava kandi poole. Neljakümne aasta eest oli maastik välja näinud hoopis teistmoodi. Siin olid olnud mets ja kaljud väikestele kauboidele ja indiaanlastele täpselt sobivate koobaste ning

kuuseokstest onnidega. Wisting oli alati olnud šerif, ja just siin, kus elumajad asendusid tiheda põneva metsaga, oli ta otsustanud saada politseinikuks. Pani lausa punastama, kuidas talle alati oli meeldinud just seadust ja korda esindada. Auserødsvingen 11 kurvis tuli William Wistingule vastu värskest viigitud mundripükste ja läikima löödud saabastega noor konstaabel. Innukas ja uudishimulik politseikõrgkooli tudeng oli suve kindel tunnus. Paljud Wistingu kolleegid pidasid neid kollanokkadeks ning kohtlesid neid sageli karmilt ja põlglikult. Wisting aga mitte. Tema tundis tudengites ära iseenda ja püüdis panna neid ülesande suhtes kindlalt tundma. Wistingu ees sõdurina valves seisva lühikest kasvu noormehe nimi oli Jarle Evanger, tema noor paarimees tõmbas väikest punast maja ääristavale hekile ümber piirdelinti. Wistingut ärritas tahtmatult, et noormehe käeside oli valesti, nii et sõna *politsei* seisis tagurpidi. Noormeestel polnud ka vormimütsi peas. Peakatte iseenesest vanaaegne nõue oli ju reeglites endiselt alles. Wisting ei pidanud end küll paragrahvirüütliks, aga talle meeldis, kui asju tehakse korralikult.

„Keskusse jõudis teade 14.03,“ ütles konstaabel Evanger kergelt väriseva häälega. Paistis selgelt silma, et ta oli elevil sellest, mida oli näinud ja millest ette pidi kandma. Wisting oli juba soovimas konstaablil vabalt võtta ja rahulikult rääkida, siis aga mõtles, et see hävitaks poisi enesekindluse sootuks, ning kuulas tähelepanelikult edasi.

„Sündmuspaigale jõudsime 14.16,“ jätkas konstaabel, aadamaõun kaelal helesinise särgikrae all üles-alla hüplemas. „Helistas naaber Knut Seljesæter. Neil on postkastid sama aluse peal. Lehti võtma minnes nägi, et naabrimehe postkast on täis. Helistas uksekella ja koputas, aga keegi ei avanud. Siis vaatas teisel pool maja aknast sisse ja nägi, et naaber lebab surnult diivanil – täiesti paljalt.“

„Paljalt, ütlesid sa?“

Noor politseinik noogutas õhinal.

„Kas te sees käisite?“ Wisting siirdus akende poole. Konstaabel tuli talle järele.

„Ei, uks on lukus. Meie oleme näinud sama palju, kui naaber rääkis. Aga see on mõrv!“

„Kuidas te seda teate?“

„Ta on alasti. Tagumik taeva poole, käed-jalad kinni seotud. Vaevalt et ta seda ise tegi!“ Teine praktikant oli saanud territooriumi ümber piiratud ja nendega ühinenud. Tutvustavalt ringkäigult mäletas Wisting, et noormehe nimi on Boger, ja mõtles, kas tegemist võib olla tema politseikooliaegse õppejõu sugulasega.

„Surnud on ta kindlasti olnud kaua,“ jätkas Boger, püüdes esmajoones jätta muljet, et on tugev ja äsja nähtu pole teda kuidagi mõjutanud. „Nahk on üleni sinine. Peaegu must. Kiirabi kutsumiseks või sissetungimiseks, et pulssi katsuda, polnud mingit vajadust. Mõtlesime, et ei puutu sündmuskohta.“

„Tore. Kes siin elab?“ küsis Wisting.

Esimene konstaabel tundis veidi piinlikkust, et oli sissejuhatavast ettekandest nii tähtsa info välja jätnud.

„Preben Pramm,“ vastas ta.

„Kas ta elab üksi?“

„Jah. Vähemalt postkastil on ainult tema nimi.“

William Wisting oli jõudnud terrassile elutoa akende ees. Ta astus kaks astet üles ja vaatas kardinapilu vahelt sisse. Tõstis käe silmadele varjuks, et paremini näha, kuid püüdis mitte puutuda terrassi ukseklaasi. Ülemus tegi sama.

„Oh pagan,“ ütles Anvik.

„Eks ole?“ lausus Boger.

Noor konstaabel oli mõrvaohvrit hästi kirjeldanud. Terrassilt oli näha meest punasel veluurdiivanil. Vanust võis pakkuda nii seitsmekümne eluaasta ringi, aga raske oli midagi kindlalt öelda. Mehe nägu oli poolenisti kõrvale pööratud. Ta oli enam-vähem kiilas, vaid meelegahtadelt turritasid mõned hallid karvad. Veri oli enne surma saabumist kogunenud keha madalamasse punkti, muutes pea sinakasmustaks. Ümber randmete oli tõmmatud sinine nailonnöör, mis omakorda oli tõmmatud pingule ümber jalgade. Alasti keha kattis kuivanud ning korpa ja mustaks muutunud veri.

„Evanger?“ alustas Wisting lühikesekasvulise praktikandi poole pöördudes. „Pane parem müts pähe. Homme oled ajalehtede esiküljel, ja kui politseiülem muud ei leia, mille kallal võtta, siis peab ta sulle loengu politseivormi kohta.“

3

Pool viis jõudis sündmuspaigale vana tegija Finn Haber. Ta oli peagi saamas 57 ja politseinikuna lähenes ta pensionieale. 35-aastase karjääri jooksul oli ta esmajoones otsinud sõrmejälgi ja muid asitõendeid. Haber oli oma valdkonnas kogenud erakordset arengut. Kolmekümne aasta eest sai sündmuspaigast leitud juuksekarva järgi öelda, kas kurjategija on punapea või blond. Nüüd aitas juba millimeetrinegi karvake või tilluke higipiisk mörvari lausa süüdi mõista.

Haber oli ajaga kaasas käinud. Eelmisel suvel õnnestus tal lahendada meedia tähelepanu keskpunktis olnud vägistamisjuhtum Solplasseni kämpingus. Kämpinguplatsi lähedal metsatukas üritati vägistada üht Oslo tüdrukut, ent kurjategija veenis sõpru endale alibit andma. Appi tulid aga Haberi leitud naaosakesed tüdruku küünte all. DNA-analüüsist piisas, et noormees kohtu alla anda ja süüdi mõista.

Kõhn hallipäine kriminalist pani selga ühekindse valge kombinesooni ja tõmbas kingade peale sinised kilesussid. Käes olid muidugi kummikindad. Kõigepealt pildistas Haber välisust ja otsis sõrmejälgi. Kui oli kinnitust saanud, et ukstel puuduvad sissemurdmise jäljed, keeras ta selle lukust lahti ja astus sisse.

Kaitsekombinesooni tõmbas selga ka Wisting, aga käed torkas politseikoolis läbitud sündmuspaiga analüüsi parimat õpetust järgides sügavale taskusse.

Ta heitis pilgu oma jalgadele rohmakal betoontrepil, enne kui Finn Haberi kannul sisse astus. Kilesussid meenutasid, kuidas kahekümne aasta eest, kui oli ise kahele inimesele elu andnud, oli ta sünnitusmajas Ingridit külastanud ja esimest korda kaksikuid näinud. Mälestuse pühkis kiiresti minema mõte, et siinsamas oli hiljuti seisnud Preben Prammilt elu võtnud isik ja tema peatub praegu mörvari jalajälgedes. Turjakarvad kerkisid üles ning uues kriminaalasjas esimesi samme tehes varjas ta ootusärevat naeratust kuiva kõhatusega.

Esiku seinu kattis roheliste õitega must tapeet. Samasugune tapeet oli olnud ka köögi seintel majas, mille Wisting oli 1970. aastate lõpul Herman Wildenvey tänaval ostnud. Sellest ajast peale oli tapeedi värv ja muster tänu Ingridile vahetunud neli või viis korda.

Väikese koridori põrandal vedelesid ilmselt nagis rippunud riided. Sinise tuulepluusi ja pruunide velvetpükste taskud olid pahupidi tõmmatud. Wisting vaatas sisse vasakpoolsest uksest, ruumis olid pesumasin ja boiler. Seinu katsid garaažiriivulid, mille sisu oli välja kistud, nii et põrandal vedelesid hunnikus tööriistad, hoiukastid, vanad ajakirjad ja riided. Parempoolne uks oli irtakil, sealt viis trepp keldrisse, kust immitsev röske külm õhk pani liikuma nurka kogunenud tolmurullid.

Nad läksid otse edasi ja jõudsid koridori, kus pahvatas vastu surnud inimese iiveldama ajav lehk. Wisting hoidis kätt nina ja suu ees, justkui lootes nii õhku puhastada. Loomulikult ei olnud sellest kasu ja ta peatus ning püüdis laibalehaga tagajärjetult harjuda. Koridori põrandat katsid klaasikillud ja kahe pildiraami tükid. Seinal rippus veel kaks musta raamiga pilti. Ühel paistis olevat kotkas, teisel ronk.

Suletud uksele oli silt *vannituba*, magamistoa uks seal kõrval oli aga pärani lahti. Riidekappide sisu vedeles voodil ja põrandal. Madrats oli lõhki lõigatud, padjal oli kummuli öökapisahtel, samas lebasid erootikaajakirjad ja kollast ajakirjandust.

Haber müksas Wistingut ja osutas avatud köögiuksele teisel pool. Külmutuskapi irtakil ukse vahelt paistis valgust hallile põrandale, kuhu olid laiali puistatud köögitarvikud, noad-kahvlid ja toiduained. Haberi nimetissõrm näitas jalajälgedele kohvipuru ja jahu segu sees.

Elutoa uksepilust kostis vaikset tangomuusikat, mis tuli kahises mitte päris lainel olevast raadiost. Muusikat summutas kärbeste ja teiste putukate vali sumin. Haber hingas kolm korda sügavalt sisse-välja ning tõmbas ukse lahti.

Tuba oli juba ülejäänud majast tuttavas 1970. aastate stiilis. Tolmusel räpasel põrandal vinüülkate. Muusika tuli kólaritest, mis olid seinalt maha tõmmatud ja vedelesid suure vana stereokeskuse ees. Sahtlid väljas, sisu ja LP-plaadid põrandal.

Automaatselt läks Wistingu pilk alasti kehale ruumi keskel, aga kohe vaatas ta mujale – justkui kõige paremat viimaseks jättes, nagu oli alati teinud nii kuriteo sündmuspaiga jõhkrate üksikasjade kui ka kommikarbi sisuga. See vana harjumus pärines juba lapsepõlvest, kui laupäevamaiustuste koti sisu sai jaotatud nii, et viimaseks jäi kõige

magusam amps, ja jõulukingid nii, et viimasena võis avada neist kõige kõvema. Kõhus kripeldas nagu lapsepõlve jõulude ajal, kui ei jõudnud ära oodata, millal ükskord saab hakata kinke avama. Ta teadis hästi, et see lapsik tunne kogub jõudu sedamööda, kuidas kogunevad mõrvapaiga muljed, ja ta jõuab sisse imeda väikeseid üksikasju, mis igaüks eraldi või kõik koos võivad öelda midagi mõrvvari kohta ja edasise töö käigus muutuvad otsustavateks pusletükkideks.

Ta lasi pilgul ringi rännata, püüdes saada ülevaatlisku pilti ja samas jälgida detaile. Peatus toa keskel tooli najale pandud kaheraudsel haavlipüssil. Edasi tõmbasid tähelepanu sajad mustvalged fotod laual. Pilte oli ilmselt hoitud praegu põrandal sinise vaasi kildude keskel vedelevates kingakarpides.

Samalaadne kaos valitses kogu ruumis. Osa sektiioonkapi uksi seisis lahti ja sisu oli põrandale tõmmatud. Kamina uks oli pärani, samamoodi tuhaluuk. Tuhk oli välja kühveldatud ja vaiba sisse trambitud. Mingit laadi kord valitses veel vaid kaminasimsil, kus seisis hulk väikelindude topiseid. Liikumist jälgis oma klaaspilgul kõige kõrgemal kohal trooniv öökull.

Toast jäi masendav mulje. Isegi kui siin poleks laamendatud ega kaost tekitatud, paistis ikkagi ära, et siin oli elanud üksildane mees, kes ei olnud osanud kodu kenaks teha. Seda enam torkas silma riiul vähemalt 29-tollise teleka ja moodsa videomakiga. Koduelektroonika tundus olevat uus ja kallid ega klappinud ülejäänud pildiga.

Wisting astus paar sammu surnukeha poole. Pillk vältis jällegi alasti laipa ning liikus hoopis diivanilauale, otsides veel muljeid ja üksikasju. Seal oli paar ajalehte, kalendermärkmik, rahakott, ümber läinud kohvitass ja neli raamitud linnufotot. Neli heledat ruutu seinal andsid teada, kus need olid rippunud.

Laua ümber oli kaks tooli ja kolmekohaline diivan. Ühele toolile olid kenasti kokku voldituna asetatud pruunid püksid, siniste triipudega valge särk ja hallid sokid. Pruun nahkrihm ja helesinised aluspüksid, mis ilmselt olid külgedelt lõhki käristatud, andsid aga teada, et omanik ei olnud rõivaid seljast võtnud vabatahtlikult. Seljaosaga terrassiukse poole jäävat diivanit oli püütud kaunistada paari tikitud padjaga. Üle seljatoe lamas oletatav Preben Pramm.

Terrassilt oli paistnud, et kinni olid seotud Prammi käed. Nüüd oli näha, et kinni olid seotud nii käed kui ka jalad. Surnukeha oli veetud mingisse tähekujusse, nii et istmik diivani seljatoel moodustas kõrgeima punkti. Wistingule meenusid Nils Hammer ja tolle komme kehaõõnsustest narkootikume otsida.

Surnu selga ja jalgu kattis veri. Oli näha lahtisi haavu ja sinikaid, mille järgi võis oletada, et Preben Prammi oli pekstud tema oma püksirihmaga. Tuharatelt paistis mitu ümmargust põletusjälge ning polnud raske aimata, milleks oli vaja läinud valgeid konisid diivanil.

Wisting uuris laipa teatud laadi rahuldustundega ja kergitas paremat suunurka, nii et tekkis viltune naeratus, samal ajal kui kõhtu tekkis tuttavlik tunne, mis meenutas nälga. Nagu sisemine rahu, mille annab võimalus uurida lähedalt uut mõrvamõistatust, teades, et selle müsteeriumi peab ära lahendama just tema.

Vaatepilt oli kohutav. Wisting oli näinud palju surnud inimesi, üles paistetanud ja mustaks tõmbunud, mädanenud ja loomade näritud laipu. Oli näinud surnud inimesi, kelle soolikad ja siseelundid välja rippusid. Laipu, kuhu oli kirves või nuga sügavale sisse löödud, ajuollus seinu mööda laiali. Oli leidnud isegi surnukeha, mis oli tükeldatud ja Rimi kilekottidesse pandud. Kuid see surnukeha tema ees pani aru saama, et edasine uurimine nõuab kogu jõudu. Iga teadmist ja kogemust. Kõver naeratus venis laiaks, kui Wisting taipas, millise ülesandega silmitsi seisab.

Kriiskav naisehäääl tervitas Larviki Raadio „Pärastlõunatunni“ kuulajaid ja äratas Wistingu tema tähelepanekutest üles. Järgneb „Kantripooltund“, teatas naine eetris. Finn Haber keeras raadio kinni ja meelt jäid lahutama üksnes sumisevad putukad Preben Prammi surnukeha ümber.

Wisting läks teisele poole diivanit laipa lähemalt uurima. Vana mehe lõhkilöödud pea puudutas verd täis põrandat. Peanahk oli kõõmane ja tundus märg. Keset otsaesist oli samuti üks ümmargune põletushaav. Nägu väändunud ja ilme justkui üllatusest või hirmust kramplik. Sissevajunud silmad pärani, kuid silmamunad ülespoole pööratud, nii et Wistingu poole suunatud pilk oli tarretunud ja valge.

Nina ümber ja ninajuurele voolanud tatt ja veri olid kuivanud. Suu oli keegi suure halli teibitükiga kinni kleepinud.

Veriste aiakääride ja diivanipadja kõrval vereloigus vedeles kollane põrandapesuämber. Terrassiuksest sibas üksteise järel sisse kümme-kond väikest musta sipelgat, nad ronisid diivanijalga mööda üles ja üle paistetanud käte ümber tõmmatud nõöri. Nad kulgesid mööda mõrvatu sinakasmusta nägu tolle kõrva.

Wisting pööras pilgu ära ja pidi just tõusma, kui miski sundis uuesti vaatama. See ei olnud kohe silma torganud, aga nüüd pani ta alateadlikult tähele, et midagi on valesti mõrvaohvri kätega. Need oleksid justkui olnud rusikasse pigistatud, aga uuesti kummardudes taipas Wisting, mis seal viltu oli. Puudusid sõrmeotsad. Need olid ülemise lüli juurest maha lõigatud.

Majas valitses vaikus, kui välja arvata putukate sumin. Haber ja Wisting olid mõrvaohvriga omaette ja toas valitses otsekui pühalik meeololu. Lõpuks küsis Wisting vaikselt: „Surma põhjus?“

„Raske ütelda,“ sosistas Haber vastu. „Jätan selle kohtuarsti öelda. On näha, et kasutatud on nüri vägivalda, ja korduvalt, kuid keeruline otsustada, kas see põhjustas ka surma.“

„Võitlusest otsesed jäljed puuduvad.“

„Sedagi on raske öelda. Igal juhul on keegi siin kõvasti tuulanud. Esmapilgul võiks arvata, et otsis midagi.“

„Rahakotti ja kalendermärkmikku tahan võimalikult kiiresti enda kätte,“ nookas Wisting laua poole.

Vaikse jutuajamise katkestas vali kime telefonihelin Wistingu taskus. Ta õngitses mobiili välja, mõeldes, et ilmselt helistab Ingrid, et uurida, kui kaua peaks õhtusööki soojas hoidma. Üllatuslikult paistis ekraanilt suunakoodiga 22 algav number ning Wisting võttis iiveldama ajavast, lämmatavast toast väljudes kõne vastu.

„Hei, William,“ kostis kõlav Bergeni dialekt. „Siin Torbjørn! Kuulsin, et sul läheb Päikeserannikul natuke abi tarvis.“

Wistingule oli kunagine politseikooli kursusekaaslane meenu- nud siis, kui ta sai aru, et ilmselt läheb vaja Kripose abi. Erinevalt paljudest teistest keskkriminaalpolitsei omadest oli Torbjørn Angell

rahulik politseinik, kes tõmbus veidi tagasi ja laskis juurdlust juhtida kohalikel inimestel, ise aga analüüsis väiksemagi üksikasjani uurimismaterjali. Lisaks Angelli põhjalikkusele hindas Wisting tema juures paljusid asju. Vahel tekitas muret, et Angell läks asja nii sisse, et enne jõuti see muul moel lahendada, kui tema oma analüüsitulemusega lagedale tuli.

„Sa oled väga teretulnud!“ ütles Wisting telefoni.

„Mis teil seal siis käsil on?“

„Ma ise ka veel päriselt ei tea. Üks vanem mees on ühe või mitme teadmata kurjategija poolt mitu päeva tagasi käsist-jalust kinni seotud ja oma elutoas tapetud.“

„Kõlab nagu tõeline proovikivi.“

Wisting heitis pilgu käekellale. See oli juba üle viie.

„Millal sa siia jõuad?“

„Mul paluti tulla homme kell kaheksa, aga tulen täna õhtul. Ütleme, et üheksa paiku olen kohal.“

„Sobib väga hästi! Siis olen su kriminalistidele jõudnud juba sündmuspaika tutvustada. Kohtume politseimajas!“

„Kokku lepitud.“

Wisting lõpetas kõne trepil. Ta astus kruusasele teerajale ja kõndis värava poole, kus noored konstaablid seisis, käed seljal, ja vastasid põiklevalt ja tõrjuvalt uudishimulike naabrite ja möödujate küsimustele. Ta peatus ja vaatas tühjal pilgul Preben Prammi muru katvaid kollaseid lehti. Pidi omaette muljeid töötlema ja asja kokku võtma. Tuli asjade käigust pilt luua, toimunust lugu teha ning seda juurdluse käigus siis täiendada ja muuta.

Seekord oli sündmuspaik jätnud nii tugeva mulje, et juhtunule oli keeruline mingit mõistlikku selgitust leida. Midagi taolist polnud ta kunagi varem näinud. Mõte ei liikunud ja midagi oli nagu puudu. Ta taipas, milles asi, kui jõudis mõttes oma isani, kes oli Preben Prammiga umbes ühevanune. Isa elutoa seinad olid täis laste ja lastelaste fotosid. Nipsasjakesed laual ja kappidel olid küll tarbetud ja neile ei jätkunud õieti kohtagi, aga isa hindas neid väga, sest oli saanud need inimestelt, kes teda armastavad. Pramm oli oma elu ilmselgelt elanud üksinda. Majas ei kõnelenud miski kooselust ega

ühestki lähedasest. See ajas segadusse. Kuidas sai üksildane inimene sattuda konfliktide ja jõuda sellise tulemusega sündmusteni? Miks Preben Prammiga selline asi oli juhtunud? Mis saladused tal eluajal olid olnud?

Küsimusi oli palju. Esmalt oli kõige tähtsam leida keegi, kes oskaks neile vastata. Kes aitaks luua Preben Prammist pildi. Wisting otsustas alustada Preben Prammist leidnud naabrist Knut Seljesæterist. Aga jõudis vaid väravani, kui juba Nils Hammer puna-valge lindi alt sisse pugenes.

„Niipalju siis puhkusest.“ Nils Hammer naeratas laialt, paljastades kollakasvalged hambad ja tükikesed huuletubakaklombid ülahuule all.

„Sügispuhkusest oled kuulnud?“ küsis Wisting.

Hammeri naeratus venis veel laiemaks, ta pahvatas kõva häälega naerma.

„Mine Haberile appi,“ jätkas Wisting. „Kõigepealt tuleb laip tuvastada. Toas on rahakott, vaata, kas seal on äkki juhiluba, et saaks selle pilti võrrelda tolle mehega, kes üle diivani seljatõe ripub.“

Nils Hammer noogutas.

„Pärastlõuna jooksul ehk saad ka ülevaate tema lähedastest ja vaatad, et neid oleks teavitatud,“ luges Wisting sõnu peale. „Pressiteade tuleb välja saata juba täna õhtul, enne kui laupäevased lehed trükki lähevad, et otsida inimesi, kes võisid lahkunut viimase kümne päeva sees näha. Ma ei taha, et tädid ja onud tema surmast ajalehtede esikülje kaudu teada saaksid.“

Nils Hammer noogutas jätkuvalt ja pani märksõnad märkmikku kirja.

„Ajalehte on vaja ka fotot. Uuri passiregistrist või küsi Haberilt, kas majas on mõnda pilti, mida saaksime kasutada. Kõik peab olema valmis täna õhtul enne üheksat.“

„Saab tehtud,“ lausus Hammer. „Midagi veel?“

Wistingule meenus, mida Ingrid ikka ütles, kui mees parasjagu mõne juurdlusega paigal tammus. Naine oli ajalooõpetaja ning osutas sageli, kui oluline on minevik.

„Preben Prammist kohta tuleb välja uurida kõik, mis võimalik. Ma tahan, et sa vaatad läbi kõik meie andmebaasid, kas tal on kunagi olnud tegemist politseiga.“

Nils Hammer noogutas jälle, torkas märkmiku taskusse ja seadis sihikindlad sammud surnud mehe majja. Wistingu telefon andis endast uuesti märku ja ekraanile ilmus tuttav number. Murelik naine sai teada, et õhtusööki pole mõtet soojas hoida.

4

Wisting peatus postkasti juures Auserødsvingen 11 ja 9 eraldava heki ääres. Lisaks Prammi ja Seljesæteri postkastile oli seal ka 13. maja kast, mis kandis perekond Omholti nime, ja Auserødsvingen 10 oma, kuhu tuli Greta ja Georg Lutnesi post.

Prammi postkast oli ikka paksult täis, nii et kaas ei läinud enam kinni. Wisting võttis kõik välja ning tuvastas viis kohaliku lehe numbrit. Viimane oli tänasest päevast, kõige vanem aga esmaspäevast, 24. juunist. Esilehel seisis „Säravad jaanipäevapidustused“. Pealkirja all oli foto suurest lõkkest Omlidstranda kämpinguplatsil Nevlungi sadamas. Väikesele kohalikule ajalehele tüüpiline esikülj kirjeldas teada-tuntud asju ja seda oli isegi nagu liiga palju. Wisting muigas, kui luges teist esilehe pealkirja väändunud autorvaki pildi kõrval: „Raske liiklusõnnetus“. Ta vangutas ohates pead ja mõtles, et huvitav, millised pealkirjad homme ilmuvad, hakates samal ajal looma kujutluspilti, mis Prammi väikese punase majakese seinte vahel juhtuda võis. Laupäevase lehe oli mees ära võtnud, esmaspäevast enam mitte, mis tähendas, et ta tapeti nädalavahetusel. Wisting meenutas Prammi maja. Seal oli olnud sisse lülitatud mitu valgustit. Magamistoas põles öökapilamp ja elutoas hulk seinalampe. See võis tähendada, et mõrv toimus pimedal ajal, mis tõmbas kuritöö võimaliku toimepanemisaja piire veelgi enam koomale.

Peale kohalike lehtede ja reklaamide oli postkastis kolm kirja. Suurel valgel ümbrikul seisis „If ...“, üks kiri oli inkassost ja üks telekommunikatsioonifirmast, kõik kandsid eelmise nädala templit. Wisting oletas, et tegemist on arvetega, ja torkas kõik saadetised tagasi postkasti, katsudes meelde jätta, et peab vaatama, et need jaoskonda toodaks.